

NORGES HØYESTERETT

K J E N N E L S E

avsagt 24. juni 2025 av Høyesterett i avdeling med

dommer Bergljot Webster
dommer Espen Bergh
dommer Erik Thyness
dommer Knut Erik Sæther
dommer Thomas Chr. Poulsen

HR-2025-1188-A, (sak nr. 25-037357STR-HRET)
Anke over Agder lagmannsretts kjennelse 27. februar 2025

Fædrelandsvennen AS
Norsk Redaktørforening (partshjelper)

(advokat Halvard Helle)

mot

Påtalemyndigheten

(konstituert statsadvokat Mads Fredrik
Baardseth – til prøve)

S T E M M E G I V N I N G

- (1) Dommer **Sæther:**

Sakens spørsmål og bakgrunn

- (2) Saken gjelder et pålegg rettet mot en avis om utlevering av informasjon om kundeforhold og lesehistorikk for en leser som er siktet i en straffesak. Det sentrale er forholdet til ytringsfriheten, jf. Grunnloven § 100 og Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 10. Spørsmålet er om pålegget er et inngrep etter EMK artikkel 10 nr. 1, og i så fall om inngrepet kan rettferdiggjøres etter EMK artikkel 10 nr. 2.
- (3) Agder politidistrikt påla 27. november 2024 regionavisen Fædrelandsvennen AS å utlevere informasjon om en abonnent, jf. straffeprosessloven § 210 andre ledd. Begjæring om utleveringspålegg ble satt frem for Agder tingrett neste dag.
- (4) Bakgrunnen for begjæringen var etterforskingen av en straffesak om grovt skadeverk ved brannstiftelse natt til 10. juni 2024 i en lagerbygning på Nedenes i Arendal. Gjennom etterforskingen ble politiet kjent med at en siktet person i saken hadde opprettet abonnement i Fædrelandsvennen 10. juni 2024. Politiet krevde utlevert opplysninger om kundeforholdet, om eventuelle tidligere abonnementer, om lesehistorikken i tre dager etter at abonnementet ble opprettet og om hvilke IP-adresser som var brukt.
- (5) Begjæringen ble begrunnet slik:
- «Det som begjæres utlevert antas å ha betydning som bevis, jf. straffeprosessloven § 210. Saken gjelder forsettlig ildspåsettelse. Det vises til det som fremgår av politirapport i dok. 05,03,29 vedrørende mistankegrunnlaget, opprettelse av brukerkonto, og skjermbilder funnet på mistenkte m.fl. sine digitale enheter. Politiet søker å belyse hvilke nyhetssaker mistenkte har oppsøkt og lest, tidspunktet han har lest saken(e) og/eller hyppigheten av lesningene, idet mistenktes interesse for brannen kan belyse hans tilknytning til ildspåsettelsen.»
- (6) Ved beslutning 4. desember 2024 tok tingretten begjæringen til følge. Etter anke fra Fædrelandsvennen ble beslutningen opphevet av Agder lagmannsrett ved kjennelse 20. desember 2024 fordi tingretten ikke hadde vurdert forholdet til ytringsfriheten. Lagmannsretten bemerket blant annet at påtalemyndigheten ved ny behandling i tingretten burde gjøre rede for hvorfor man ønsket innsyn i IP-adresser.
- (7) Politiet satte 3. januar 2025 frem ny begjæring om utlevering av de samme opplysningene. Behovet for innsyn i IP-adresser knyttet til siktedes brukerprofil ble begrunnet med at det ville gi et sikrere grunnlag for å vurdere om den siktede kan identifiseres som leser av nyhetssakene om brannen.
- (8) Ved beslutning 5. februar 2025 tok Agder tingrett begjæringen til følge. Fædrelandsvennen anket også denne beslutningen.
- (9) Ved kjennelse 27. februar 2025 forkastet lagmannsretten anken. Lagmannsretten la til grunn at utleveringspålegget var et inngrep i vernet om ytringsfrihet etter Grunnloven

§ 100 og EMK artikkel 10, men at inngrepet var lite alvorlig og rettferdiggjort etter EMK artikkel 10 nr. 2.

- (10) Fædrelandsvennen AS har anket til Høyesterett. Anken retter seg mot den generelle lovtolkningen og den konkrete rettsanvendelsen. Norsk Redaktørforening er partshjelper etter analogi med tvisteloven § 15-7.
- (11) Høyesteretts ankeutvalg besluttet 20. mars 2025 at ankesaken skulle avgjøres av Høyesterett i avdeling med fem dommere, jf. domstolloven § 5 første ledd andre punktum.
- (12) For Høyesterett er det opplyst at den siktede har erkjent å ha stiftet brannen. Ellers står saken i samme stilling som for lagmannsretten.

Partenes anførsler

- (13) Den ankende part – *Fædrelandsvennen AS* – har i korte trekk anført:
- (14) Utleveringspålegget er i strid med ytrings- og informasjonsfriheten, jf. Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10, og må derfor oppheves.
- (15) Lagmannsretten har korrekt lagt til grunn at utleveringspålegget er et inngrep i pressens rett etter Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10 til å formidle informasjon til befolkningen og befolkningens rett til å motta den, men har bygd på feil terskel ved interesseavveiningen etter EMK artikkel 10 nr. 2 og straffeprosessloven § 170 a. Det følger av artikkel 10 nr. 2 at det må foreligge tvingende samfunnsmessige behov for at et inngrep i ytringsfriheten skal være forholdsmessig.
- (16) I saken her har opplysningene som etterspørres, ingen eller helt begrenset bevisverdi, samtidig som utleveringspålegget griper tungt inn i pressens rett til å formidle nyheter uten at myndighetene kan kikke leserne i kortene. Pålegget er derfor uforholdsmessig og må oppheves.
- (17) Fædrelandsvennen AS har lagt ned slik påstand:
 - «1. Beslutningen om utleveringspålegg oppheves.
 - 2. Fædrelandsvennen AS tilkjennes sakskostnader for Agder tingrett, Agder lagmannsrett og Høyesterett.»
- (18) *Norsk Redaktørforening* har sluttet seg til Fædrelandsvennens anførsler og utdypet enkelte av dem. Foreningen har fremhevet at det er en økende tendens til at utleveringspålegg om lesehistorikk og IP-adresser rettes mot mediene, og at dette vil virke nedkjølende på meningsdannelsen i samfunnet.
- (19) Ankemotparten – *påtalemyndigheten* – har i korte trekk anført:
- (20) Utleveringspålegget er ikke et inngrep i vernet som følger av Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10. Pålegget innebærer ingen formelle hindringer for retten til å meddele og motta ytringer. Også middelet som brukes for å formidle og motta ytringer, har et vern, men

rekkevidden må vurderes konkret. I saken her er man for langt unna kjernen i ytringsfriheten til at vernet aktualiseres.

- (21) Et eventuelt inngrep er uansett forholdsmessig. Etterforskingen gjelder et alvorlig straffbart forhold med tilknytning til et kriminelt miljø, og opplysningene som etterspørres, har bevisverdi. Inngrepet i ytringsfriheten er beskjedent.
- (22) Påtalemyndigheten har lagt ned slik påstand:

«Anken forkastes.»

Mitt syn på saken

Høyesteretts kompetanse

- (23) Anken er en videre anke over kjennelse. Høyesterett kan da i utgangspunktet kun prøve lagmannsrettens saksbehandling og generelle lovtolking, jf. straffeprosessloven § 388 første ledd. For så vidt gjelder forholdet til Grunnloven og EMK kan Høyesterett også prøve den konkrete rettsanvendelsen, men ikke bevisbedømmelsen. Høyesterett kan likevel bygge på vitterlige kjensgjerninger og på klare og uomtvistelige forhold, jf. Rt-2003-593 avsnitt 38. Dette omfatter opplysningen om at den siktede har erkjent å ha stiftet brannen.

Straffeprosesslovens regler om utleveringspålegg

- (24) Straffeprosessloven § 210 gir hjemmel til å pålegge den som besitter en ting, å utlevere den til politiet. Første ledd første punktum lyder slik:

«Ting som antas å ha betydning som bevis, kan retten pålegge besitteren å utlevere såfremt han plikter å vitne i saken.»
- (25) Andre ledd gir politiet hjemmel til selv å treffe beslutningen dersom det haster, men pålegget skal snarest mulig forelegges retten for godkjennelse.
- (26) Uttrykket «ting» i første ledd omfatter også opplysninger som lagres digitalt, jf. Rt-1992-904. Med «bevis» menes både ting som direkte kan brukes som bevis, og ting som kan lede til opplysninger om andre bevis i saken, jf. merknadene til bestemmelsen i Ot.prp. nr. 64 (1998–1999) kapittel 23.
- (27) Heller ikke vilkåret om at tingen må «antas å ha betydning som bevis», er strengt. Bestemmelsen forstås slik at en rimelig mulighet er nok, jf. Keiserud m. fl., Straffeprosessloven, Lovkommentar, kommentar til § 210, Juridika, sist revidert 1. januar 2025.
- (28) Utleveringspålegg kan rettes mot den som har vitneplikt. Denne plikten påhviler i utgangspunktet enhver, jf. straffeprosessloven § 108. I § 125 er vitneplikten begrenset av hensyn til pressens kildevern, men denne bestemmelsen får ikke anvendelse i saken her. Jeg kommer tilbake til spørsmålet om § 125 kan ha betydning utenfor kildevernsakene.

- (29) Ettersom utleveringspålegg er et straffeprosessuelt tvangsmiddel, gjelder også det generelle kravet i straffeprosessloven § 170 a om at bruk av tvangsmidler må være *forholdsmessig*.
- (30) På bakgrunn av den alminnelige forståelsen av § 210 som jeg nå har gjort rede for, må Fædrelandsvennen i utgangspunktet utlevere de aktuelle opplysningene – gitt at dette er forholdsmessig. Bestemmelsen må imidlertid forstås i lys av Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10.

Betydningen av Grunnloven og EMK – innledning

- (31) Grunnloven § 100 første og andre ledd lyder slik:

«Ytringsfrihet bør finne sted.

Ingen kan holdes rettslig ansvarlig for å ha meddelt eller mottatt opplysninger, ideer og budskap med mindre det lar seg forsvare holdt opp imot ytringsfrihetens begrunnelse i sannhetssøken, demokrati og individets frie meningsdannelse. Det rettslige ansvar bør være foreskrevet i lov.»

- (32) EMK artikkel 10 har overskriften «Freedom of expression» og denne ordlyden:

- «1. Everyone has the right to freedom of expression. This right shall include freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas without interference by public authority and regardless of frontiers. This article shall not prevent States from requiring the licensing of broadcasting, television or cinema enterprises.
2. The exercise of these freedoms, since it carries with it duties and responsibilities, may be subject to such formalities, conditions, restrictions or penalties as are described by law and are necessary in a democratic society, in the interests of national security, territorial integrity or public safety, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, for the protection of the reputation or rights of orders, for preventing the disclosure of information received in confidence, or for maintaining the authority and impartiality of the judiciary.»

- (33) Ordlyden i Grunnloven § 100 avviker fra ordlyden i EMK artikkel 10, jf. HR-2024-986-A *Snapchat* avsnitt 32. Ved endringene i bestemmelsen i 2004 var dette et bevisst valg for at «Grunnloven i større eller mindre grad skal være autonom i forhold til EMK art. 10», jf. St.meld. nr. 42 (1999–2000) punkt 7.1.3. Tilnærmingen ble videreført ved grunnlovsrevisjonen i 2015, jf. Menneskerettighetsutvalgets rapport til Stortingets presidentskap 19. desember 2011, punkt 28.6. Eventuelle forskjeller i vernenivå mellom Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10 må derfor avgjøres konkret ut fra spørsmålet som saken gjelder. For spørsmålet i saken her finner jeg ikke holdepunkter for at Grunnloven § 100 gir et mer omfattende vern enn det som følger av EMK artikkel 10. Dersom utleveringspålegget ikke er i strid med EMK artikkel 10, vil det etter mitt syn heller ikke være i strid med Grunnloven § 100.
- (34) Spørsmålet er dermed om utleveringspålegget er et inngrep etter EMK artikkel 10 nr. 1, og om dette i så fall kan rettferdiggjøres etter artikkel 10 nr. 2.

- (35) Utlevering av opplysninger om lesehistorikk og IP-adresser kan utgjøre et inngrep i leserens privatliv, og derfor også aktualisere vernet etter Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8. Det er eksempler på at Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) i saker om kildevern har konstatert krenkelse av både artikkel 8 og artikkel 10 på grunnlag av de samme faktiske forholdene, jf. EMDs dom 22. november 2012 *Telegraaf Media Nederland Landelijke Media B. V. m.fl. mot Nederland*.
- (36) Partene har i liten grad gått nærmere inn på forholdet til Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 i sine prosessopplegg for Høyesterett. Det bygger etter mitt syn på en forsvarlig vurdering. I saken her står Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10 naturlig i forgrunnen i kraft av å være mer spesialiserte regler for det typetilfellet vi står overfor. Som jeg kommer tilbake til, har personvern hensyn betydning også ved tolkningen og anvendelsen av EMK artikkel 10.

Om utleveringspålegget er et inngrep etter EMK artikkel 10 nr. 1

Inngrepsterskelen i artikkel 10 nr. 1

- (37) Det følger av EMK artikkel 10 nr. 1 andre punktum at ytringsfriheten omfatter rett til både å *motta* – «receive» – og å *meddele* – «impart» – informasjon uten inngrep av offentlige myndigheter. Begge disse sidene ved ytringsfriheten er sentrale for å oppnå en levende og opplyst informasjonsutveksling og meningsdannelse, som er nødvendig for et velfungerende demokrati.
- (38) Pressen spiller her en nøkkelrolle, og *pressefriheten* omfatter rett til å formidle informasjon om temaer av allmenn interesse og borgernes rett til å motta dem, jf. Jon Fridrik Kjølbro, *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention*, 6. utgave side 1178. Begrensninger i pressefriheten kan derfor utgjøre et inngrep i EMK artikkel 10 nr. 1.
- (39) Selv om det ikke fremgår direkte av ordlyden i artikkel 10, er det sikker rett at bestemmelsen gir et særlig sterkt vern mot myndighetstiltak som griper inn i *pressens kildevern*. Dette vernet er utviklet gjennom langvarig praksis i EMD, jf. oversikten i Rt-2013-1290 avsnitt 25 til 27. Begrunnelsen er at dersom en journalist må røpe sine kilder, vil dette ha en dempende effekt på mulige fremtidige kilder og virke negativt inn på pressens samfunnsoppdrag.
- (40) Ettersom kildevernet står i en særstilling, gir denne praksisen lite veiledning i saken her. Det må heller ses hen til avgjørelser om tiltak som på annen måte kan utgjøre et inngrep i retten til å motta og formidle informasjon.
- (41) Det er på det rene at pressens vern etter artikkel 10 nr. 1 omfatter mer enn kildevern, jf. oversikten i Rt-2015-1286 avsnitt 57 flg. I EMDs dom 7. desember 2021 *Standard Verlagsgesellschaft mbH mot Østerrike* kom EMD til at et utleveringspålegg var et inngrep etter EMK artikkel 10 nr. 1. En nettavis ble pålagt å utlevere navn, adresse og e-postadressen til personer som hadde kommentert anonymt i avisens kommentarfelt, slik at det ble mulig å forfølge dem rettslig.

- (42) Ettersom kommentarene var rettet mot offentligheten, og ikke var informasjon til journalister, kunne avisen ikke påberope kildevernet. EMD slo imidlertid fast at «an interference with Article 10 may also occur in ways other than by ordering the disclosure of a journalistic source», jf. avsnitt 71. Utleveringspålegget ble bedømt som et inngrep fordi «an obligation to disclose the data of authors of online comments could deter them from contributing to debate and therefore lead to a chilling effect among users posting in forums in general», jf. avsnitt 74. EMD fremhevet at dette indirekte også påvirket mediehusets ytringsfrihet på en negativ måte.
- (43) Dersom pålegget kan ha en nedkjølende effekt – «a chilling effect» – på formidling og mottak av ytringer, taler altså det for at det foreligger et inngrep i ytringsfriheten. Jeg fester meg også ved at EMD i avsnitt 76 fremhever at anonym nettbruk er «capable of promoting the free flow of opinions, ideas and information in an important manner». En forventning om anonymitet på nettet kan altså fremme ytringsfriheten, og en plikt for avisen til å oppheve anonymiteten i ettertid kan svekke den.
- (44) EMDs avgjørelse 8. desember 2005 i saken *Nordisk Film & TV A/S mot Danmark* gjaldt politiets krav om utlevering av et uredigert filmopptak som identifiserte en person som ble filmet uten at han visste om det. Han opptrådte altså ikke som kilde. Men selv om materialet ikke inneholdt kildeopplysninger, og personens identitet var kjent for politiet fra før, kunne selve plikten til utlevering ha «a chilling effect on the exercise of journalistic freedom of expression» – en nedkjølende effekt på pressens ytringsfrihet.
- (45) EMD konkretiserer ikke hva den nedkjølende effekten går ut på, men jeg leser avgjørelsen som et utslag av at det kan gjøre pressens arbeidssituasjon vanskeligere dersom det er en lav terskel for å pålegge utlevering av upublisert materiale til bruk i straffesaker. Også i denne saken forelå det etter EMDs syn et inngrep i vernet etter EMK artikkel 10 nr. 1. EMD understreker at spørsmålet om det foreligger inngrep må vurderes konkret og kan «only be properly addressed in the circumstances of a given case».
- (46) Jeg nevner til slutt EMDs avgjørelse 12. november 2019 *Schweizerische Radio- und Fernsehgesellschaft m.fl. mot Sveits*. Et medietilsyn hadde rettet kritikk mot et fjernsynsprogram om bruk av legemiddelet Botox fordi det ikke ble nevnt at dyreforsøk var nødvendig for å utvikle produktet. Tilsynet påla mediehuset bak programmet å informere allmennheten om rettsavgjørelser i saken som hadde fastslått at utelatelsen av opplysningene om dyreforsøk var uforenlig med mediehusets rolle som allmennkringkaster. Spørsmålet var om dette pålegget var et inngrep i vernet etter EMK artikkel 10.
- (47) EMD kom til at pålegget ikke var et inngrep. Av betydning for saken her er at EMDs redegjørelse for praksis i avsnitt 69 til 71 viser at «the concept of interference» må forstås vidt og omfatter en rekke ulike tiltak i form av formregler, vilkår, innskrenkninger eller straffer. Det går også frem at det ikke stilles strenge krav til dokumentasjon av skadelige virkninger på ytringsfriheten. En rent hypotetisk risiko – «purely hypothetical risks» – er imidlertid ikke nok, jf. avsnitt 72.
- (48) EMDs praksis kan oppsummeres med at det må vurderes konkret om et tiltak påvirker ytringsfriheten negativt slik at det utgjør et inngrep i vernet etter EMK artikkel 10 nr. 1. Sentralt står om tiltaket kan ha en nedkjølende effekt på formidling og mottak av ytringer.

En rekke ulike tiltak kan utgjøre et inngrep, men rent hypotetiske skadevirkninger på ytringsfriheten er ikke tilstrekkelig.

Den konkrete vurderingen av om utleveringspålegget er et inngrep

- (49) Ved vurderingen av om utleveringspålegget mot Fædrelandsvennen er et inngrep etter EMK artikkel 10 nr. 1, tar jeg utgangspunkt i at retten til å formidle og motta informasjon ligger i kjernen av ytringsfriheten, slik at selv mer beskjedne tiltak kan utgjøre et inngrep. Det dreier seg i vår sak om bruk av et straffeprosessuelt tvangsmiddel rettet mot en avis. Politiet ber om bruk av tvang overfor avisen for å få opplyst om hvem som har valgt å gjøre seg kjent med et publisert materiale. Dette bryter med lesernes forventning om anonymitet når de oppsøker nyhetssaker. Jo mindre trygghet en leser har for å forbli anonym, jo lettere vil vedkommende kunne avstå fra å lese det pressen publiserer, og i så fall vil formidlingen og mottaket av informasjonen kunne bli hemmet.
- (50) En vid adgang for politiet til å kreve tilgang til opplysninger om hvem som har lest pressens omtale av straffesaker, vil derfor kunne ha negative og uoversiktlige konsekvenser for ytringsfriheten. Det er etter mitt syn en reell risiko for en viss nedkjølende effekt i den forstand at iallfall en del lesere – bevisst eller ubevisst – vil kunne velge å avstå fra å gjøre seg kjent med publisert materiale fordi de ikke ønsker at deres medievalg kan bli gjort kjent for politiet. Det er også fare for at borgerne generelt kan bli mer tilbakeholdne i sin kontakt med media.
- (51) Den negative innvirkningen på ytringsfriheten som kan oppstå, er etter mitt syn tilstrekkelig til at utleveringspålegget utgjør et inngrep etter EMK artikkel 10 nr. 1. Spørsmålet er dermed om inngrepet i dette tilfellet kan rettfærdiggjøres etter artikkel 10 nr. 2. Hvor alvorlig inngrepet er, inngår i denne vurderingen.

Om inngrepet kan rettfærdiggjøres etter EMK artikkel 10 nr. 2

Utgangspunkter

- (52) Ettersom utleveringspålegget er et inngrep etter EMK artikkel 10 nr. 1, følger det av artikkel 10 nr. 2 at inngrepet må ha hjemmel i lov, være begrunnet i et legitimt formål og nødvendig i et demokratisk samfunn. Lovhjemmelen er straffeprosessloven § 210, og å søke bevis for straffbare forhold er et legitimt formål. Spørsmålet er om utleveringspålegget er nødvendig. Dette beror på en interesseavveining.
- (53) Interesseavveiningen bør etter mitt syn forankres i det generelle forholdsmessighetskravet som følger av straffeprosessloven § 170 a. Artikkel 10 nr. 2 legger imidlertid føringer for avveiningen, slik at det skal mer til for at et utleveringspålegg kan anses forholdsmessig enn når tvangsmidlet ikke utgjør et inngrep etter EMK. Det gjelder med andre ord i disse tilfellene et skjerpet forholdsmessighetskrav.
- (54) Fædrelandsvennen har anført at inngrepet må være begrunnet i tvingende samfunnsmessige behov, og at dette betyr at opplysningene for å kunne kreves utlevert må være av vesentlig betydning for sakens oppklaring. Et slikt vilkår følger i kildevernsakene av straffeprosessloven § 125 tredje ledd, og anførselen er at det samme må gjelde for § 210.

- (55) Å oppstille en så høy generell terskel er det etter mitt syn ikke grunnlag for. Inngrep i kildevernet står, som jeg har gjort rede for, i en særstilling. EMD har gjentatte ganger uttalt at vernet ikke er like sterkt ved andre typer inngrep, jf. Rt-2015-1286 avsnitt 57 med videre henvisning til EMDs avgjørelse *Nordisk Film & TV A/S mot Danmark*. Jeg finner heller ikke holdepunkter for at det i de senere år har utviklet seg et skjerpet særnorsk vern av medias virksomhet mer generelt, som må lede til at vilkårene i straffeprosessloven § 125 anvendes analogisk. Den alminnelige, relative normen i EMK artikkel 10 nr. 2 gjelder også i saken her.
- (56) I Snapchat-dommen avsnitt 31 er vilkåret om at et inngrep etter artikkel 10 må være nødvendig i et demokratisk samfunn, utlagt slik:
- «Dette innebærer en forholdsmessighetsvurdering som må ha for øye balansen mellom de beskyttede individuelle interessene på den ene siden og de legitime samfunnsbehovene som begrunner tiltaket, på den andre, se HR-2020-663-S avsnitt 89. Det fremgår av EMDs praksis at kravet om at inngrepet må være nødvendig i et demokratisk samfunn, er noe mer enn bare et krav om at inngrepet må være nyttig, rimelig eller ønskelig – det må foreligge et presserende samfunnsmessig behov – ‘a pressing social need’ for tiltaket. Jeg viser til HR-2024-775-A avsnitt 47 med videre henvisning til EMDs praksis.»
- (57) Førstvoterende i den saken, som gjaldt et rettighetstap, formulerte i avsnitt 36 spørsmålet om rettighetstapet var egnet, nødvendig og forholdsmessig. Den konkrete forholdsmessighetsvurderingen ble presisert som «en vurdering av om et tiltak rammer de beskyttede interessene uakseptabelt hardt til tross for at det er egnet og ikke går lenger enn nødvendig i å ivareta formålet».
- (58) Overført til utleveringspålegg etter straffeprosessloven § 210 som er et inngrep i vernet etter EMK artikkel 10, og sett i sammenheng med straffeprosessloven § 170 a, betyr dette at det må foretas en vurdering i flere trinn:
- (59) Først må det, særlig på bakgrunn av hvor alvorlig det straffbare forholdet er og bevisverdien av opplysningene som etterspørres, vurderes hvor sterkt samfunnsmessige behov gjør seg gjeldende. Dernest må det, ut fra hvor inngripende pålegget er, tas stiling til hvor hardt pålegget rammer de vernede interessene – pressens rett til nyhetsformidling og borgernes rett til å motta informasjon. Også konsekvenser for personvernet må trekkes inn, så langt de har en side til ytringsfriheten. Til slutt må det foretas en samlet vurdering av om pålegget, alle forhold tatt i betraktning, rammer ytringsfriheten på en uakseptabel måte og derfor er et uforholdsmessig inngrep.

Den konkrete vurderingen

- (60) Det straffbare forholdet siktelsen gjelder, er grovt skadeverk i form av brannstiftelse, jf. straffeloven § 352 første ledd. Den øvre strafferammen er fengsel i inntil 6 år. Dette må regnes som et alvorlig straffbart forhold, men mindre alvorlig enn særlig grovt skadeverk etter § 352 andre ledd og brannstiftelse som lett kan medføre tap av menneskeliv, jf. straffeloven § 355, som straffes med fengsel i inntil 15 år.

- (61) Behovet for oppklaring kan ikke vurderes ut fra strafferammen alene, men må ses i lys av at brannstiftelser årlig fører til tap av store materielle verdier og medfører fare for liv og helse. Det er også opplyst at ildspåsettelsen i saken her kan ha tilknytning til et kriminelt miljø. Samfunnets behov for effektiv strafforfølgning og oppklaring må av disse grunner veie tungt.
- (62) Det er lite å bygge på ved vurderingen av bevisverdien av det som begjæres utlevert, også om betydningen for sakens opplysning i lys av den øvrige bevissituasjonen. Jeg forstår det slik at undersøkelser av den siktedes digitale enheter har gitt noe informasjon om lesehistorikk, men at tilgang til mer lesehistorikk og IP-adresser kan gi et sikrere grunnlag for å vurdere om den siktede oppsøkte nyhetsdekningen av brannen. Politiets tilnærming forutsetter at interesse for brannen kan knytte leseren til brannstiftelsen, uten at denne sammenhengen er nærmere underbygget.
- (63) Det må legges til grunn at opplysningene kan ha en viss bevisverdi. Bevisverdien svekkes imidlertid, slik saken står for Høyesterett, av at den siktede som utleveringspålegget gjelder, har erkjent å ha stiftet brannen. Dette gjelder selv om det ikke foreligger en tilståelse av straffeskyld, og selv om det – her som ellers – ikke kan utelukkes at saken kan utvikle seg slik at politiet må se bort fra erkjennelsen.
- (64) Når det gjelder negative konsekvenser for ytringsfriheten, viser jeg til begrunnelsen for at utleveringspålegget må regnes som et inngrep i vernet etter EMK artikkel 10 nr. 1. Det er en viss risiko for at mangel på anonymitet kan føre til at publikum blir mer tilbakeholdne i sin lesning av redaktørstyrte medier, og pålegget vil dermed i noen grad være egnet til å svekke meningsdannelsen.
- (65) Ved den konkrete vurderingen av hvor tungt dette gjør seg gjeldende i saken her, er jeg enig med lagmannsretten i at utleveringspålegget er nøkternt og begrenset. Det gjelder opplysninger om én enkelt bruker, som allerede er siktet av politiet, tre dagers lesehistorikk og IP-adresser knyttet til ett enkelt telefonnummer. Det spiller også inn at politiet først begjærte opplysningene utlevert som et sekundært etterforskingsskritt etter at den siktedes egne digitale enheter hadde blitt undersøkt. Alt dette bidrar til å begrense den negative effekten på ytringsfriheten.
- (66) Samlet sett mener jeg derfor at lagmannsrettens konkrete rettsanvendelse var korrekt slik saken da stod. Ved avveiningen av de motstridende interessene legger jeg særlig vekt på samfunnets behov for oppklaring av alvorlige brannstiftelser, og på at utleveringspålegget var målrettet og begrenset.
- (67) For Høyesterett står saken likevel i en annen stilling. Når det også tas hensyn til at den siktede som utleveringspålegget gjelder, nå har erkjent å ha stiftet brannen, svekkes politiets behov for opplysningene som er begjært utlevert. Med erkjennelsen har siktede uansett knyttet seg til brannen.
- (68) Mitt syn er etter dette at i den situasjonen som nå foreligger, kan samfunnsmessige hensyn ikke veie opp for inngrepet i ytringsfriheten. Utleveringspålegget kan da ikke anses som nødvendig i et demokratisk samfunn og er et uforholdsmessig inngrep, jf. EMK artikkel 10 nr. 2 og straffeprosessloven § 170 a.

Konklusjon og sakskostnader

- (69) Jeg har kommet til at anken må tas til følge, og beslutningen om utleveringspålegg må oppheves.
- (70) Tvisteloven kapittel 20 om sakskostnader gjelder analogisk for andre enn siktede som har måttet forsvare seg mot tvangsinngrep, jf. HR-2021-1436-A avsnitt 51. Fædrelandsvennen AS har fått medhold og har krav på å få erstattet sakskostnadene for Høyesterett etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2. Dette gjelder selv om saken ved Høyesteretts behandling har stått i en annen stilling enn tidligere.
- (71) Til grunn for kravet på 453 900 kroner eksklusiv merverdiavgift – Fædrelandsvennen har fradragsrett – ligger til sammen 110 timers arbeid med en timepris som varierer fra 3 680 kroner til 5 300 kroner. Ankeforhandlingen i Høyesterett varte i halvannen rettsdag. Kravet legges til grunn som nødvendige kostnader, jf. tvisteloven § 20-5.
- (72) Ut fra mitt syn på saken finner jeg ikke grunn til å tilkjenne sakskostnader for tingretten og lagmannsretten.
- (73) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

1. Beslutningen om utleveringspålegg oppheves.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler staten ved Justis- og beredskapsdepartementet til Fædrelandsvennen AS 453 900 – firehundreogfemtittretusennihundre – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av kjennelsen.
3. Sakskostnader for tingretten og lagmannsretten tilkjennes ikke.

(74)	Dommer Bergh:	Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
(75)	Dommer Thyness:	Likeså.
(76)	Dommer Poulsen:	Likeså.
(77)	Dommer Webster:	Likeså.

(78) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

1. Beslutningen om utleveringspålegg oppheves.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler staten ved Justis- og beredskapsdepartementet til Fædrelandsvennen AS
453 900 – firehundreogfemtittretusennihundre – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av kjennelsen.
3. Sakskostnader for tingretten og lagmannsretten tilkjennes ikke.